

Мальська М.П.,* Зінько Ю.В.,** Шевчук О.М.,*** Городиський Ю.Я.****

РИНОК ТУРИСТИЧНИХ ПОСЛУГ АВСТРАЛІЙСЬКОГО СОЮЗУ

Проаналізовано туристичну галузь Австралії як світовий приклад високо інтенсивного туристичного ринку. Розглянуто функціонування елементів туристичного ринку Австралії, зокрема, туристичну інфраструктуру та туристичні продукти. Висвітлено особливості та динаміку в'їзного туризму країни. Здійснено оцінку та роль державних органів у підтримці пріоритетних туристичних продуктів і товарів Австралії.

Ключові слова: туризм, інфраструктура, продукт, туроператори, програми.

The paper analyzes the tourist branch of Australia as the world example of highly intensive tourist market. It considers the functioning of elements of tourist market in Australia, in particular tourist infrastructure and tourist products. The paper highlights specific features and dynamics of incoming tourism of the country, and assesses the role of state bodies in maintaining priority tourist products and goods of Australia

Key words: tourism, infrastructure, product, tour-operators, programs.

Проанализирована туристическая отрасль Австралии как мировой пример высокоинтенсивного туристического рынка. Рассмотрено функционирование элементов туристического рынка Австралии, в частности туристическую инфраструктуру и туристические продукты. Освещены особенности и динамика въездного туризма страны. Проведено оценку и роль государственных органов в поддержке приоритетных туристических продуктов и товаров Австралии.

Ключевые слова: туризм, инфраструктура, продукт, туроператоры, программы.

Австралійський Союз відноситься до країн світу з високоінтенсивним розвитком туристичного ринку. Досвід використання природних і культурних туристичних ресурсів, розвитку нічліжної і транспортної галузі, а також організації туристичних послуг в Австралійському Союзі є важливим для розробки шляхів становлення вітчизняного туристичного ринку.

* кандидат економічних наук, доцент, завідувач кафедри туризму Львівського національного університету імені Івана Франка

** старший науковий співробітник Лабораторії інженерно-географічних, природоохоронних і туристичних досліджень Львівського національного університету імені Івана Франка

*** інженер Лабораторії інженерно-географічних, природоохоронних і туристичних досліджень Львівського національного університету імені Івана Франка

**** студент кафедри туризму Львівського національного університету імені Івана Франка

Заслужують уваги також підходи до державної підтримки туристичної галузі Австралії через використання спеціальних грантових програм та підтримку окремих видів туризму. Туристична галузь Австралії активно вивчається спеціалістами у галузі країнознавства, економіки і географії туризму [1, 2]. Інформаційна база щодо функціонування туристичного ринку Австралії широко представлена на державних та спеціалізованих інформаційних сайтах [3-10]. Ця база дозволяє прослідкувати основні тенденції у розвитку туристичної інфраструктури та туристичного руху за останні два десятиліття [5, 7].

Мета представленої дослідження – комплексний аналіз туристичного ринку Австралійського Союзу як одного з міжнародних ринків з високоінтенсивним розвитком. При цьому вирішувались наступні завдання:

- 1) вивчення сучасного стану розвитку індустрії туризму Австралії та її основних складових (інфраструктури, транспортного забезпечення);
- 2) аналіз головних ринкових продуктів та їхнього організаційно-інформаційного забезпечення;
- 3) оцінка державних програм з підтримки суб'єктів туристичної галузі.

Туризм є найбільшим і найшвидше зростаючим сектором економіки у світі. Загалом на туризм припадає 11% світового валового продукту. Міжнародний туристичний рух складає майже 700 мільйонів туристів на рік, а до 2020 року ця цифра подвоїться. Австралію вважають однією із найпривабливіших країн у міжнародному туризмі, останніми роками кількість іноземних туристів тут складає 4-5 млн. осіб на рік [7].

Туристичну інфраструктуру досліджуваної країни утворюють 4339 готелів різного класу, 2437 закладів системи В&В, 378 квартир для сезонного найму, 14623 ресторанів та розвинута транспортна інфраструктура.

Таблиця 1.
Типи закладів розміщення туристів у найпопулярніших туристичних центрах і місцевостях Австралії (дані за 2010 р. [7])

Туристичні центри і місцевості	Кількість закладів розміщення кожного типу				Загальна кількість закладів розміщення
	Готелі	Заклади В&В	Спеціалізовані заклади	Орендова не житло	
Аделаїда	73	16	48	4	141
Брісбен	154	33	70	1	258
Канберра	48	9	9	-	66
Дарвін	36	12	28	3	79
Великий Бар'єрний риф	61	18	56	16	151
Мельбурн	208	27	92	60	387
Новий Південний Уельс	1381	806	888	94	3169
Перт	71	32	48	14	165
Сідней	235	79	129	29	472
Тасманія	192	206	242	6	646

Заклади розміщення. Готелі Австралії класифіковані відповідно до світових стандартів, але в них не «зірковість», а класи: 5* – De Luxe, 4,5* – superior first class, 4* – first class, 3,5* – superior tourist class, 3* – tourist class. Тому найчастіше клас готелю вказують наступними позначеннями: T – Tourist; S – Superior; F – First; D – De Luxe. У всіх туристичних місцевостях Австралії є відповідна база розміщення туристів різного типу. Зок-

рема, велика кількість таких закладів розташовані у найпопулярніших туристичних центрах (табл. 1) [7]. Серед усіх штатів і територій Австралії найбільше закладів розміщення є у Новому Південному Уельсі (3169 закладів), з яких 1381 – готелі, 806 – заклади типу В&В, 888 – спеціалізовані заклади (гірські курорти, дайвінг-центри та ін.), 94 туристичних квартир та будинків. На острові Тасманія є 646 закладів розміщення, з яких 192 – готелі, 206 – заклади типу В&В, 242 – спеціалізовані заклади (морські курорти, дайвінг-центри та ін.) і лише 6 туристичних будинків. Це пов'язано перш за все з тим, що туристи на Тасманії надають перевагу закладам розміщення з ресторанами, бо так простіше організувати харчування.

За кількістю готелів серед туристичних центрів передують Сідней, Мельбурн і Брісбен (235, 208 і 154 заклади відповідно), оскільки вони є найбільш відвідуваними центрами Австралії. Крім того така велика кількість готелів обумовлена ще й необхідністю одночасного поселення великої кількості туристів, які відвідують спортивні та культурні заходи (змагання, фестивалі, виставки та ін.), а також забезпечити житлом учасників самітів, міжнародних конференцій тощо. На другому місці за кількістю тут є спеціалізовані заклади розміщення (переважно це морські курорти на узбережжі). Значно менша кількість готелів та інших закладів розміщення в Аделаїді, Перті, Канберрі і Дарвіні. Великий бар'єрний риф також є однією із найбільш відвідуваних туристами місцевостей, але на його території всього 151 заклад розміщення туристів, оскільки всі вони розташовані на островах з обмеженою площею.

Проте на території Великого Бар'єрного рифу і Тасманії найдорожча середня вартість 1 доби проживання у готелі – 1000 доларів США і більше (табл. 2). Це зумовлено високим класом готелів і великою популярністю цих місцевостей серед туристів. Високими є середні ціни за добу проживання у готелях Сіднею (\$ 950 і більше), трохи нижчі у готелях Аделаїди, Брісбену, Мельбурну, Перту (550-650 доларів США), а найнижчі – у Дарвіні і Канберрі (500-400 доларів США) [7].

Таблиця 2.

Класи готелів та середня вартість проживання (за добу) у найпопулярніших туристичних центрах і місцевостях Австралії (дані за 2010 р. [7])

Туристичні центри і місцевості	Загальна кількість готелів	Кількість готелів відповідного класу					Середня вартість проживання за добу, долари США
		1*	2*	3*	4*	5*	
Аделаїда	73	-	-	4	24	2	0-550+
Брісбен	154	-	1	12	34	5	0-600+
Канберра	48	-	-	4	12	1	0-400+
Дарвін	36	-	-	7	10	2	0-500+
Великий Бар'єрний риф	61	-	1	11	18	6	0-1000+
Мельбурн	208	-	-	19	63	16	0-550+
Новий Південний Уельс	1381	-	5	83	138	26	0-1000+
Перт	71	-	-	17	20	6	0-650+
Сідней	235	-	5	28	60	20	0-950+
Тасманія	192	-	1	19	30	2	0-1000+

Особливу роль серед закладів розміщення займають мережеві готелі. У туристичних центрах Австралії діють заклади таких готельних мереж як Accor, Best Western, Carlson, Choice, Four Seasons, Hilton, Hyatt, InterContinental, Marriott, Orient-Express, Starwood, Wynnham. Це дозволяє гостям певніше почуватися при прибутті і поселенні у різних місцевостях. Є клієнти, які завжди зупиняються у готелях певної мережі, куди б вони не подорожували.

Показники роботи закладів розміщення в Австралії чітко вказують на сезонні зміни попиту на їхні послуги – улітку (грудень – лютий) попит збільшується, так як і на решту туристичних послуг. Наприклад, у IV кварталі 2009 загальної виручка закладів розміщення з 15 або більше номерів збільшилася на 0,7% до \$ 1916,9 млн. порівняно з III кварталом 2009 року. За той же період завантаженість номерного фонду для закладів з 15 і більше номерами складала 62,7%, що на 0,3% вище, ніж у попередньому кварталі [4].

У I кварталі 2010 року виручка від розміщення склала \$ 2053,2 млн. для готелів, мотелів і апартаментів з 5 і більше номерами, включаючи \$ 1974,0 млн. для підприємств з 15 і більше кімнатами та \$ 79,3 млн. дол. США для підприємств з 5-14 номерами. Найбільшу виручку мали заклади з 15 і більше кімнат, розташовані у Новому Південному Уельсі (\$ 661,8 млн.) і Квінсленді (\$ 464,4 млн.). Виручка караван-парків складала \$ 299,5 млн. (з них короткострокові збори – \$252,9 млн.), найбільшою вона була у Новому Південному Уельсі – \$ 112,2 мільйона або 37,5% загально австралійської. Виручка від розміщення у хостелах складала \$ 65,2 млн. [4].

У першому кварталі 2010 року середня добова вартість за кімнату становила \$ 151,41 у закладах з 5 і більше номерами. Це сильно вплинуло на завантаженість номерів у закладах з 15 і більше номерами – вони були завантажені на 96,1%, бо середня добова ціна номера складала лише в \$ 153,73. Для закладів з 5-14 номерами у середньому доба проживання коштувала \$ 110,05. Середня вартість номерів за добу у 5-зіркових закладах складала \$ 221,24, тоді як у 1-зіркових – \$ 82,47 [4].

У цей період середня завантаженість номерного фонду усіх закладів становила 62,2%. Найвищою була завантаженість номерного фонду 5-зіркових закладів – 75,3%, 3-зіркових – 50,5%, 1-зіркових – лише 32,7%. У 5-зіркових закладах із 15 і більше номерів цей показник становив 75,3%, а у закладах тієї ж категорії з 5-14 номерами – лише 46,5% [4].

Середня тривалість перебування гостей у номерах у другому кварталі 2010 року складала 2,3 дні. Для підприємств з 5-14 номерів цей показник складав 1,9 днів. У Квінсленді в закладах з 15 і більше номерів середня тривалість перебування складала 2,7 днів, у Західній Австралії – 2,5 днів, а у Тасманії – 2,0 днів [4].

У II кварталі 2010 року виручка від розміщення склала \$ 1912,5 млн. для готелів, мотелів і апартаментів з 5 і більше номерами, включаючи \$ 1841,7 млн. для підприємств з 15 і більше кімнатами та 70,9 млн. дол. США для підприємств з 5-14 номерами. Найбільшу виручку мали заклади з 15 і більше кімнат, розташовані у Новому Південному Уельсі (\$ 575,0 млн.) і Квінсленді (\$ 461,5 млн.). У цей же період виручка караван-парків складала \$ 265,4 млн., найбільшою вона була у Новому Південному Уельсі – \$ 82,2 мільйона або 31,0% загально австралійської [4].

У другому кварталі 2010 року середня добова вартість за кімнату становила \$144,98 у закладах з 5 і більше номерами. Це сильно вплинуло на завантаженість номерів у закладах з 15 і більше номерами – вони були завантажені на 94,9%, бо середня добова ціна номера складала лише в \$ 147,18 (тобто, лише на кілька доларів США вища, ніж у попередніх закладів з нижчим стандартом). Для закладів з 5-14 номерами у середньому доба проживання коштувала \$ 104,48. Середня вартість номерів за добу у 5-зіркових закладах складала \$ 221,24, тоді як у 1-зіркових – \$ 82,47 [4].

Загалом, у цей період середня завантаженість номерного фонду усіх закладів становила 59,7%. Завантаженість номерного фонду у 5-зіркових закладах становила 72,6%, тоді як у 1-зіркових – лише 31,7%. У 5-зіркових закладах із 15 і більше номерів цей показник становив 72,8%, а у закладах тієї ж категорії з 5-14 номерами – лише 41,1%. Завантаженість номерів у караван-парках становила 53,2%, причому у короткотермінових - 50,2%, а у довготермінових – 74,6%. Завантаженість номерного фонду хостелів складала 47,5%, найвищим це показник був у Квінсленді (52,2%) і Північній території (52,1%) [4].

Середня тривалість перебування гостей у номерах у другому кварталі 2010 року складала 2,2 дні. Для підприємств з 5-14 номерів цей показник складав 1,6 днів. У Квінсленді в закладах з 15 і більше номерів середня тривалість перебування складала 2,6 днів, у Західній Австралії – 2,5 днів, а у Тасманії – 2,0 днів [4].

Заклади харчування. В Австралії працює 14623 ресторанів (дані на 2010 рік) [7]. Практично у кожному з ресторанів до меню додають страви місцевої кухні. Австралійська кухня – одна з найбільш різноманітних і «строкатих» кухонь світу. Ґрунтуючись на англо-ірландських традиціях, вона увібрала величезну кількість кулінарних прийомів азійської кухні, особливо японської, китайської і малайської.

Транспортна інфраструктура. Загальна довжина державних залізниць Австралії складає 33 370 км і підпорядковуються вони Національній залізничній корпорації. В той же час Австралія зуміла якнайкраще скористатися з можливостей авіаційного та автомобільного транспорту. За кількістю автомобілів на душу населення Австралія стоїть на одному рівні з США і Канадою. Мережа автошляхів у заселених районах густа і сучасна. Загальна довжина дорожньої мережі становить 803 000 км, але вона розподілена нерівномірно. Достатньою мірою забезпечені дорогами тільки східні, південно-східні і південно-західні райони країни. Лише 40% усіх доріг має тверде покриття – асфальтове або бетонне. Багато доріг лише грубо укочені або мало відрізняються від стежок, інші мають гравійне або пухке кам'яне покриття. У сільських і віддалених місцевостях у вологий сезон дорожнє сполучення іноді припиняється на тижні. Є кільцева дорога з твердим покриттям, що оперізує материк, і субмеридіональна дорога Дарвін–Аделаїда.

Країна має три авіакомпанії міжнародного класу, великі аеропорти в Сідней, Мельбурні, Брісбені і Перті і транзитний аеропорт в Дарвіні. Авіація широко використовується для зв'язків усередині країни не тільки між містами, а й між окремими фермами. Користуються нею і в сільськогосподарському виробництві, і в побуті. Є служби «літаюча яловичина», «літаючий лікар», «літаюча пошта» тощо. Розвиток повітряного транспорту в Австралії допоміг налагодити сполучення із зовнішнім світом і всередині країни. На внутрішніх лініях пасажирські перевезення забезпечуються головним чином авіакомпаніями «Куонтас» і «Ансетт». Крім того, міжнародними перевезеннями займалася державна компанія «Куонтас». У 1990-х роках компанії «Куонтас» і «Остреліен ерлайнз» злилися, об'єднана компанія «Куонтас» була приватизована і тепер обслуговує і внутрішні, і міжнародні рейси.

Австралійський національний туристичний ринок відносять до високоінтенсивних, куди входять країни високого рівня економічного розвитку з переважанням міжнародного туризму експортного спрямування, що переважно приймають туристів [1].

В Австралії найбільшою популярністю користуються наступні види туризму: відпочинковий (відпочинок на пляжі), пригодницький, діловий, культурно-пізнавальний, масовий (відвідання масових спортивних і культурних заходів) та шопінг-туризм. Також популярними є зимові види відпочинку на гірськолижних курортах Австралійських Альп.

Відпочинок на пляжі є дуже популярним як серед австралійців, так і серед іноземних гостей. Найпопулярнішими місцями відпочинку типу «сонце+пісок» є Сідней, Байрон-

Бей (Новий Південний Уельс), Великий Бар'єрний риф і Голд-Кост (Квінсленд), Перт (Західна Австралія).

У Сідней є десятки прекрасних пляжів за півгодини їзди від центру міста, ще кращі пляжі розташовані на невеликій відстані від міста. Знаменитий пляж Бонді-Біч на вихідні відвідують до 40 000 осіб. Легендарний Байрон-Бей зі знаменитим маяком має одні з найкращих пляжів з білим піском у всій Австралії. Ця місцевість розташована на стику Коралового і Тасманового морів, тут чисті пляжі з відносно невеликою інфраструктурою і прекрасне місце для зустрічі з афалінами, скатами, китами і морськими черепахами. Важко перевершити пляжний відпочинок на Великому Бар'єрному рифі – тут одні з найкращих піщаних пляжів світу і постійна температура води цілорічно завдяки підводним термальним джерелам, а також чудові хвилі для серфінгу. Ідеальним місцем для серферів різного рівня підготовки є Серферний Рай на Золотому Узбережжі (Голд-Кост) у Квінсленді. За 48 км від Брісбена простягається на 18,5 км пляж Серферний Рай – нескінченні площі чистого піску. Сюди зі всього світу з'їжджаються серфери протягом цілого року. Не менше відомі також пляжі міста Перт: цивілізований Коттесло підходить для родинного відпочинку, плавців і снорклінгу; а природніший Скарборо на північ від міста удень популярний серед серферів (через хвилі, вітер і змії), а вночі перетворюється на нічний клуб зі сценою.

Найпопулярнішими місцями для пригодницького туризму є Великий Бар'єрний риф (штат Квінсленд) та національний парк Фліндерс-Рейнджес (Південна Австралія).

Великий Бар'єрний риф простягається на 1400 миль уздовж узбережжя Квінсленду – цей кораловий риф з 1500 видів риб внесено до Списку світової спадщини ЮНЕСКО. Великий вибір туристичних занять поблизу узбережжя (підводне плавання, підводне сафарі та ін.) тут поєднується з пригодами на суші – банжі-джампінг і рафтинг через тропічні ліси поблизу Кернесу. У національний парк Фліндерс-Рейнджес легко дістатися з Аделаїди – усю територію пронизують мережі пішохідних і велосипедних маршрутів, що проходять попри численні печери, глибокі ущелини, пасовиська кенгуру. Заглибитися у дику природу можна під час сафарі на джипах.

Культурно-пізнавальний туризм ґрунтується на ознайомленні з історико-культурними пам'ятками різних епох [2]. Одним із напрямів є давні наскальні розписи (так звані «рентгенівські рисунки») і стоянки давніх людей, та сучасний традиційний уклад життя і народне мистецтво аборигенів Австралії. Другий – історико-культурні пам'ятки з часів перших переселенців (особливо, суди, в'язниці, поштові станції та ін.) і сучасні шедеври архітектури і мистецтва. Традиційно найпопулярнішими місцями для ознайомлення з історією і культурою є Сідней, Мельбурн і Аліс-Спрінгс – Червоний Центр. Сідней і Мельбурн мають багато визначних пам'яток колоніального і пізніших періодів. А відомий Аліс-Спрінг починався як поштова станція імені Стюарта у середині 1800-х років. У 1933 році цьому містечку дали сучасну назву Аліс-Спрінгс, зараз воно виконує функцію столиці австралійської глибинки і відправного пункту для відвідування Улуру (Аєрс-Рок). Аборигени Австралії – найдавніша з цивілізацій на Землі і одна з найменш вивчених. З XIX століття їх вважають найпримітивнішою культурою на планеті, але насправді у них розвинута багатогранна культура, яка і формує їхній делікатний й одночасно динамічний і насичений уклад життя.

Австралія – одна із високо розвинутих країн і має чудові можливості для розвитку ділового туризму (бізнес-туризму) [3]. Австралійські туроператори разом з Австралійською торгівельною палатою пропонують широкий вибір бізнес турів для іноземних і австралійських спеціалістів – стажування, участь в галузевих виставках, конгресах тощо. Пере-

дусім це цікаво для: керівників атомної промисловості; банківської і фінансової індустрії; будівельників (будівництво мостів, багатоповерхівок, аеропортів); спеціалістів у галузі міського планування і співробітників органів обласного, міського і районного управління; керівників і спеціалістів підприємств нафтової і газової промисловості; працівників підприємств зв'язку; медичних працівників; спеціалістів у галузі харчової промисловості (м'ясо-молочна, мукомельна і т.д.); спеціалістів служб надзвичайних ситуацій і екстреної допомоги; працівників гірничої промисловості (залізна руда, вугілля і нікель). У рамках бізнес-турів, крім участі у виставкових і конференційних заходах пропонують відвідати підприємства відповідних галузей, можливе також індивідуальне і групове стажування. Заклади розміщення бізнес-туристів у найбільших містах (Сідней, Мельбурн, Брісбені, Канберрі та ін.) також добре пристосовані для прийому ділових людей – у них часто наявні конференц-зали різної місткості, кімнати для переговорів, у деяких – вільний доступ до Інтернету, обладнання для організації презентацій тощо.

Для шоп-турів найкращими місцями є бурхливий Сідней з численними крамницями (наприклад лише в одному Будинку Королеви Вікторії зосереджено 200 бутіків), найпопулярнішими серед туристів є магазини на Джорж-стріт і Пітт-стріт [3]. Не менш приваблива для шопінгу і Аделаїда. Торговий центр Рандл-Молл у центрі міста налічує понад 800 крамниць і є безперечним лідером за кількістю покупців. Тут можна знайти практично все – від свіжих продуктів і виробів місцевих аборигенів до останніх моделей одягу найвідоміших світових брендів. Аделаїда також є центром продажу опалів з копалень Південної Австралії.

«Візитна картка» Австралії – дорогоцінні й напівкоштовні камені: опали, сапфіри, рожеві діаманти (їх добувають тільки тут), перли. Фірмовий товар в Австралії шерсть. Одяг з шерсті можна купити тут набагато дешевше, ніж він коштуватиме в Європі. Великою популярністю серед туристів користуються традиційні вироби аборигенів: бумеранги, речі з дерева, глиняний посуд. Режим роботи магазинів у різних штатах різний.

Найвідомішими гірськолижними курортами Австралії є селище Тредбо і долина Перішер (національний парк Костюшко у Новому Південному Уельсі) [2]. Тредбо є зразком європейського села у курортній гірській місцевості з базою розміщення туристів різного класу (готелі, сезонні квартири тощо), магазинами, нічними клубами, закладами харчування. Тут 50 осіб обслуговують 14 підйомників. Є траси для професіоналів і початківців, серед яких найдовша траса в Австралії (дві милі) з перепадом висок у 2200 футів. Високо в засніжених горах Нового Південного Уельсу розташований найбільший гірськолижний курорт країни Перішер-Блу, який об'єднує 4 села (Перішер, Сміггін-Холс, Blu-Kav і Гатегі) і сім гірських вершин (у тому числі п'ять високих), де розташовано 49 підйомників. Цей курорт пропонує широкий спектр спусків, 60% з яких мають середній рівень складності.

Протягом жовтня 2010 року короткострокові візити до Австралії (505 800 випадків) збільшилися на 1,0% порівно з вереснем цього ж року (501000 випадків). Ця послідовність прослідковується щомісячно – на 1,2% у серпні та на 1,1% у вересні 2010 року порівняно з попередніми місяцями. Це свідчить, що кількість приїздів до Австралії на короткий термін (до 7 днів) збільшується у літній (для цієї півкулі) період [5].

Короткострокові вильоти мешканців з Австралії протягом жовтня 2010 року (605 300 випадків) також зросли на 0,3% порівняно з вереснем (603 400 випадків). Подібні зміни відбувалися і перед тим – збільшення виїздів на 0,8% у серпні і 0,3% у вересні 2010 року порівно з попередніми місяцями. За поточними оцінками, виїзна тенденція на 10,9% зросла порівно з жовтнем 2009 року.

Сьогодні одним із найпопулярніших способів ознайомлення з Австралією є оренда автомобілів і самостійна подорож країною [2]. Австралійські компанії пропонують дуже великий вибір машин на прокат і цікаві програми для автотуристів. Проте для тих, хто має небагато часу і насичену програму перебування, вигідніше подорожувати за допомогою повітряного транспорту – внутрішні авіакомпанії пропонують дуже вигідні ціна на повітряні перевезення, оскільки постійно конкурують між собою. Інколи переліт обходиться дешевше від переїзду автомобілем.

Організатори туризму. Останніми роками щорічно Австралію відвідувало до 4 млн. іноземних туристів [3]. Проте, за даними звіту організації Tourism Australia, протягом трьох кварталів 2009 року їх кількість склала 5 098 013 осіб віком від 15 років і старше. Кількість іноземних туристів знижувалась лише після терористичних актів у США у вересні 2001 року та кількох спалахів атипової пневмонії у Південно-Східній Азії у 2001-2003 роках. Загалом, головними країнами, громадяни котрих обирають Австралію для свого відпочинку, є: Нова Зеландія, Японія, Великобританія, США, Китай, Південна Корея, Сінгапур, Малайзія і Німеччина. Найбільшим джерелом відвідувачів у 2009 році залишилась Нова Зеландія (1 005 664 осіб), на другому місці Великобританія (620 073 особи), потім США (431 171 осіб) і Японія (347 960 осіб). Головними туристичними напрямками іноземного туризму є Сідней, Мельбурн, Брісбен і Кернс.

В Австралії працює близько 200 туроператорів [4]. Найбільші міжнародні туроператори Австралії мають свої представництва у країнах Європи, Північної і Південної Америки, Азії («Australian Travel Marketing», «Australian Travel Club», «New World Tours»), інші – самі є представництвами міжнародних компаній («American Express Travel Related Services», «Russian Gateway Tours», «Southern World Vacations (Australia) Pty Ltd», «Saga Holidays (Australasia) Pty Ltd.»). Як міжнародні, так і регіональні туроператори мають різнопланові пропозиції для іноземних і вітчизняних туристів, тісно співпрацюють безпосередньо з виробниками туристичних послуг та входять до галузевих асоціацій та об'єднань. Деякі з туроператорів мають свої відділення у найбільших туристичних центрах країни, наприклад, «Wattleland Pty Ltd.» (Сідней, Мельбурн, Перт), «Kintetsu International Express» (Серфер-Парадіз, Сідней), «Holiday Pacific» (Серфер-Парадіз, Аделаїда), «General Travel Australia Pty Ltd.» (Сідней, Чапер-Хілл).

Є також туроператори, які спеціалізуються на певному регіоні (переважно Тихоокеанському), видах туризму (відпочинковий, екологічний, пригодницький та ін.). Серед спеціалізованих туроператорів можна виділити наступні: «A.T.S. Pacific Pty Ltd.» (Сідней) та «A.T.S. Pacific» (Кернс) – пляжний відпочинок, дайвінг, підводні сафари, круїзи та ін. заняття на узбережжі; «Valentino Holidays» організують романтичні канікули та весільні подорожі для подружніх пар і закоханих; «Travel for Sports», «Study Venture International», «Southern Sky Travel», «Southbound Australia», «Southern River Travel» організують усі види активного відпочинку (усі види спорту, лижі, сплави по річках та ін.). Такі туроператори як «AWT Adventure Travel» і «Adventure World (Adventure Pacific)» спеціалізуються на пригодницькому туризмі у різних куточках Австралії і за кордоном. «Experience Tours Australia» спеціалізуються на організації ділового туризму з метою відвідання галузевих виставок, обміну досвідом тощо. «Contiki Holidays (Australia) Pty Ltd.» та «Thomas Cook Ltd.» є найвідомішими організаторами морських круїзів та усіх видів туристичних занять, пов'язаних з океаном. А туроператор «Best of the Kimberley» займається організацією спеціалізованих турів по місцях видобування дорогоцінних каменів та інших корисних копалин.

Туроператори Австралії пропонують цілу низку добре спланованих цікавих турів для вітчизняних та іноземних туристів. Загалом налічується 2912 туристичних і екскурсій-

них маршрутів. Маршрути пропонують різноманітні за напрямком і ціною, у програмі турів планують відвідування історико-культурних та природних визначних місць Австралії, відвідування національних парків і резервацій аборигенів, шопінг, морські круїзи, відвідування островів, рибальство, дайвінг та ін.). Дуже часто до таких турів включають і відвідування Нової Зеландії – це ще більше збагачує туристичний продукт).

Вартість турів коливається від \$1500 до \$ 12500 великою мірою залежить від кількості осіб в групі, оскільки найпопулярнішими видами транспорту є орендовані невеликі літаки і яхти для морських круїзів. На невеликі відстані використовують також автомобільний транспорт. Усі ці транспортні засоби мають визначену кількість місць, тому групи (а відповідно і вартість туру для 1 особи) розраховують, виходячи з їхньої місткості. Також на ціну туру впливає вартість проживання у готелі (залежить від класу) і заплановані у програмі заходи.

В Австралії туристичними агентами часто виступають готелі, ресторани, музеї, транспортні компанії та ін., які мають у своєму складі туристичні відділи. Тут усе пристосовано для того, щоб туристи не мали потреби довго шукати необхідну туристичну інформацію і зазнавати через це будь-яких незручностей. Крім того, туристичні відділи розташовані безпосередньо на вищезгаданих підприємствах (безпосередньо у місцях великого скупчення туристів) і не мають потреби витратити кошти на облаштування своїх офісів. Турагенти дуже мобільні, мають невеликий штат (2-3 особи), які інколи є співробітниками підприємства розташування.

Загалом, різноманітні туристичні послуги надає 45% усіх підприємств Австралії, які так чи інакше працюють у галузі туризму. Іноді це видавництво буклетів, путівників, листівок і різноманітної сувенірної продукції для туристів.

Перспективи туристичної галузі. Уряд Австралійського Союзу намагається створити якнайкращі умови для розвитку туристичної галузі країни та забезпечення її конкурентоспроможності на світовому туристичному ринку. Особливу увагу приділяють впровадженню інновацій, підвищенню якості надаваних туристичними підприємствами послуг, розвитку малих підприємств, забезпеченню сталого розвитку окремих місцевостей і регіонів, створенню маркових регіональних та міжрегіональних продуктів та нових брендів. Для підтримки ініціатив у галузі туризму уряд впроваджує кілька проектних програм [8-10].

Australian Tourism Development Program ATDP є конкурентоспроможною грантовою програмою, яка спрямована на надання допомоги у розвитку туризму в усій Австралії. Вона підтримує такі ініціативи, які [10]:

- сприяють розвитку туризму в регіонах та сільських районах Австралії;
- сприяють довготерміновому економічному зростанню;
- збільшують відвідуваність і число відвідувачів на всій території Австралії;
- підвищують витрати іноземців та місцевих мешканців на туризм в Австралії;
- підвищують конкурентоспроможність Австралії як туристичного напрямку.

Зараз цю програму реформовано у кілька окремих грантових програм під загальною назвою TQUAL. Метою TQUAL-грантів є стимулювання сталого розвитку в австралійській індустрії туризму шляхом підтримки ініціатив, які спрямовані на:

- розробку інноваційних продуктів, послуг або системи послуг в індустрії туризму;
- безпосереднє сприяння довгостроковому економічному розвитку господарства в регіоні;
- розвиток та підтримку високої якості обслуговування відвідувачів та обмін досвідом.

Короткий огляд TQUAL-грантів можна знайти на Інтернет-сторінці програми TQUAL [10]. 15 грудня 2009 міністр з туризму Австралії Мартін Фергюсон оголосив список проєктів, які успішно отримали фінансування в рамках TQUAL на загальну суму \$ 8283000. Усе фінансування розподіляється за трьома категоріями: інноваційні проєкти з туризму (фінансування від \$5 000 до \$100000), комплексні проєкти розвитку туризму (фінансування від \$100 000 до \$500000) і національні або секторні туристичні ініціативи (фінансування від \$25 000 до \$500000).

Усі ці проєкти спрямовані на розвиток туристичної індустрії Австралії, а саме на: впровадження найуспішнішого світового досвіду розвитку туризму як в окремих регіонах, так і в країні загалом; розвиток співпраці між органами місцевого самоврядування, громадськими організаціями, приватними підприємствами, національними та галузевими організаціями і асоціаціями з розвитку туризму.

Ще одним із напрямів розвитку туристичної індустрії та удосконалення роботи підприємств туристичного напрямку є Австралійська Урядова Ініціатива AusIndustry – основний вид діяльності Департаменту інновацій, промисловості, науки та досліджень уряду Австралії [8]. Одним із напрямів цієї програми є розвиток туристичної індустрії. AusIndustry пропонує бізнес-послуги, які ґрунтуються на трьох ключових рушійних силах економічного зростання – інновації, інвестиції та міжнародній конкурентоспроможності. AusIndustry пропонує допомогу для грантів, програм, клієнтів з метою збільшення їхньої конкурентоспроможності шляхом правильного розподілу коштів. Серед її пріоритетів: проведення наукових досліджень; зростання малого бізнесу; впровадження нових технологій; вдосконалення галузевих підприємств; комерціалізація нових технологій і підприємств.

Туристичні організації і національні парки Австралії за підтримки Департаменту природних ресурсів, енергетики і туризму Австралії та Департаменту охорони природи у 2006 році розпочали реалізацію програми «Національні ландшафти Австралії» [9]. Метою цієї програми є збереження визначних ландшафтів і розвиток на цих територіях різних екологічно орієнтованих видів туризму. У всьому світі термін «національний парк» ототожнюється з певним туристичним брендом. Австралія має більше 600 природоохоронних територій, які приваблюють велику кількість відвідувачів – як самих австралійців, так і закордонних туристів. Тому було вирішено розширити партнерство між туристичними та природоохоронними організаціями і посилити значення визначних природоохоронних об'єктів для розвитку екологічно орієнтованих форм туризму. Програма сприяє збереженню природної і культурної спадщини Австралії для наступних поколінь і одночасно заохочує використовувати їх для приваблення вітчизняних й іноземних туристів. Зараз у цій програмі беруть участь такі території як Австралійські Альпи, Уайлдернес, Зелений Австралійський Котел, Червоний Австралійський Центр, Фліндерс, Блакитні Гори, Велика Океанічна Дорога, Какаду, острів Кенгуру і Кімберлі. Останні дві території вступили до програми у 2009 і 2010 році відповідно.

Загалом, усі перспективи розвитку туризму в Австралії скеровані на підтримку зрівноваженого розвитку території. У першу чергу це збереження природної та історико-культурної спадщини з одночасним підвищенням її популярності серед туристів, модернізація існуючої і створення нової туристичної інфраструктури, використання найкращого світового досвіду у впровадженні туристичних продуктів і підвищення якості обслуговування туристів. Велика увага приділяється інноваційним та інвестиційним проєктам у галузі туризму.

Література:

1. Любіцева О.О. Ринок туристичних послуг / О.О.Любіцева – К.: Альтерпрес, 2002. - 436 с.
2. Colin Michael Hall. Introduction to Tourism in Australia: development, issues and change. - Publisher: Prentice Hall. - Copyright: 2007
3. <http://www.tripadvisor.com/Tourism-g255055-Australia-Vacations.html> Australia Vacations, Tourism and Travel
4. <http://www.tourism.australia.com> – Туризм в Австралії
5. <http://www.abs.gov.au> - Australian Bureau of Statistics Статистичне бюро Австралії
6. <http://www.ret.gov.au/tourism/tra/Pages/default.aspx> - Департамент природних ресурсів, енергетики і туризму Австралії
7. <http://www.ret.gov.au/tourism/tra/snapshots/Pages/default.aspx> - Статистичні бюлетені по туризму Австралії
8. <http://www.aph.gov.au> - Офіційний сайт парламенту Австралії.
9. http://www.australia.com/campaigns/nationallandscapes/index.htm?ta_cid=redirect:au:nl – Програма «Національні ландшафти Австралії»
10. Australian Tourism Development Program (ATDP) – Австралійська програма розвитку туризму [http://www.ausindustry.gov.au/Tourism/AustralianTourismDevelopmentProgramATDP/Pages/AustralianTourismDevelopmentPrograms\(ATDP\).aspx](http://www.ausindustry.gov.au/Tourism/AustralianTourismDevelopmentProgramATDP/Pages/AustralianTourismDevelopmentPrograms(ATDP).aspx)